

Yttrande över "En hållbar bioekonomistrategi – för ett välmående fossilfritt samhälle, SOU 2023:84, samt delbetänkandet SOU 2023:15 Förnybart i tanken, Ett styrmedelsförslag för en stärkt bioekonomi"

Boverkets ställningstagande

Boverket avgränsar sitt yttrande till övergripande frågeställningar som rör Boverkets roll som förvaltningsmyndighet för bland annat frågor om hushållning med mark- och vattenområden och miljömålet God bebyggd miljö.

Boverket avstyrker Landsbygds- och infrastrukturdepartementets remiss "En hållbar bioekonomistrategi – för ett välmående fossilfritt samhälle, SOU 2023:84, samt delbetänkandet SOU 2023:15 Förnybart i tanken, Ett styrmedelsförslag för en stärkt bioekonomi".

Boverkets synpunkter

Ökad användning av biomassa i långlivade produkter

Boverket är positiva till ökad användning av biomassa i långlivade produkter såsom byggmaterial. En förutsättning är dock att detta inte påverkar naturens förmåga att leverera andra ekosystemtjänster nödvändiga för samhället, såsom ytor för rekreation, återhämtning, klimatanpassning, rening av luft och vatten med mera.

Det finns en utmaning i att marknaden som efterfrågar och påverkar prissättningen av trävaror är global samtidigt som den nationella rådigheten bara sträcker sig till mark- och vattenanvändningen inom landets gränser. Det ställer krav på en utvecklad konsekvensanalys avseende såväl lokala som nationella konflikter kring markanvändningen. För att behålla en långsiktig global efterfrågan krävs också en anpassning till internationella hållbarhetskrav. Det finns en motsättning i att strategin har ambitioner om att förbättra den nationella

motståndskraften genom att öka den inhemska användningen av biobaserade varor, samtidigt som den vill bidra till att varor ”exporteras i hög utsträckning”. Utredningen nämner till exempel att ökad efterfrågan på träbyggande i Sverige ”kan också potentiellt leda till en minskad export av trävaror”. Boverket saknar här en tydlig bild av hur de olika ambitionerna ska förenas och genomföras i praktiken.

Brister i konsekvensbeskrivningarna avseende de ekologiska aspekterna

Boverket ser ett genomgående problem i att konsekvenser av förslagen och strategin i stort beskrivs så övergripande. Positiva effekter lyfts utan att det redovisas hur man har kommit fram till slutsatserna. Exempelvis när mål sätts om att kraftigt öka andelen biobaserade produkter utan att redovisa var denna biomassa ska komma ifrån. Boverket saknar även en tydlig redovisning av hur förslaget förhåller sig till biologisk mångfald och ekosystem. Det är aspekter som är viktiga i EU:s Bioekonomistrategi men som i den nationella strategin i stället lyfts fram som hinder och begränsningar. I strategin saknas tydliga resonemang om vad som skulle krävas av bioekonomibranschen för att arbeta inom ramen för naturens gränser.

Behov av anpassning till internationella mål och EU-förordningar

För att bioekonomistrategin och delbetänkandet Förnybart i tanken, ska bli samhällsekonomiskt hållbara och långsiktigt effektiva måste de tydligare integrera kraven från CBD COP15, EU:s avskognings- och naturrestaureringsförordningar, EU:s bioekonomistrategi, LULUCF samt kraven i Parisavtalet. Detta kan till exempel innebära att ytterligare stärka spårbarhetssystem, främja hållbara metoder inom jord- och skogsbruk, investera i innovation och anpassning av bruksmetoder samt säkerställa att biologisk mångfald värdesätts och bevaras. Utan dessa nödvändiga anpassningar riskerar strategin att misslyckas med att hjälpa branschen att uppfylla såväl nationella- som internationella miljö- och klimatmål relaterade till sektorn.

Bromsa en fortsatt ökning av koldioxidutsläppen

Målsättningen att bioekonomins substitutionsnytta ska öka med 50 procent till 2040 är bra men den behöver sannolikt öka ytterligare om en växande bioekonomi ska kunna motiveras med klimatnytta. De substitutionsnyttor som dagens produkter från skogen levererar kan enligt flera studier inte kompensera för den negativa klimateffekt som ökad avverkning medför på kolsänkan. Om ambitionen är att inom de närmsta decennierna snabbt minska koldioxidutsläppen och säkerställa fortlevnaden av den biologiska mångfalden, bör bioekonomistrategin tydligare fokuseras mot att undersöka hur bioekonomibranschen kan anpassa sig till en minskad förbränning av biobränslen och öka sina substitutionsnyttor genom nya och mer långlivade produkter med ett högre förädlingsvärde.

Den svenska bioekonomistrategin står inför flera kritiska utmaningar som riskerar att undergräva dess trovärdighet, långsiktiga hållbarhet och effektivitet.

Trots goda intentioner, finns flera problem som bör adresseras för att strategin ska kunna anses hållbar och ändamålsenlig.

I detta ärende har generaldirektör Anders Sjelvgren beslutat och signerat beslutet elektroniskt. Föredragande har varit utredare Jon Resmark. I den slutliga handläggningen har också rättschef Yvonne Svensson, tf. avdelningschef Helena Bjarnegård, enhetschef Sonia Andersson och landskapsarkitekt Agata Bar Nilsson deltagit.

Anders Sjelvgren
generaldirektör

Jon Resmark
utredare

Kopia till:
li.smf@regeringskansliet.se
petter.troedsson@regeringskansliet.se